

LAUSUNTO: LUONNOS VESIVAROJA JA TERVEYTTÄ KOSKEVAN PÖYTÄKIRJAN NOJALLA ASETETTAVISTA KANSALLISISTA TAVOITTEISTA VUOTEEN 2030

Vesivaroja ja terveyttä koskeva pöytäkirja vuoden 1992 yleissopimukseen maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä tuli voimaan 2005. Suomi laati pöytäkirjan mukaiset kansalliset tavoitteet vuonna 2008, ja ne pantiin toimeen samana vuonna STM:n päätöksellä. Nyt tavoitteet on päivitetty ottaen huomioon lainsäädännössä, vesiensuojelussa ja terveydensuojelussa tapahtunut kehitys. Tavoitteiden asettamisessa on painotettu pöytäkirjan mukaisia tavoitteita osana YK:n jäsenmaiden sopimien kestävän kehityksen tavoitteiden ja toimintaohjelman (Agenda 2030) toimeenpanoa, koska on katsottu luontevaksi ankkuroida kansalliset ja UNECEn Vesi ja terveys -pöytäkirjan tavoitteet kestävän kehityksen globaalitavoitteisiin. MTK kannattaa tavoitteiden päivittämistä ja linkittämistä Agenda 2030:n toimeenpanoon.

(d) se osa alueesta tai väestöstä, jonka olisi päästävä osalliseksi yhteisistä jätevesihuoltojärjestelmistä tai jonka jätevesihuoltoa olisi muuten parannettava

Luonnoksen kohdassa d2) esitetään, että vuoteen 2030 mennessä ”Kiinteistönomistajien on kunnostettava asuimiskunnossa olevissa rakennuksissa kiinteistökohtaiset jätevesijärjestelmät saostuskaivokäsittelyä tehokkaammaksi.” Perusteluosassa kerrotaan asiasta tarkemmin ja kuvataan mm. lainsäädäntöön kirjatut perusteet jäteveden käsittelyn tehostamisesta vapautumiseen. Tavoite on kirjattu kovin jyrkästi. Väärinkäsitysten välttämiseksi MTK esittää, että tavoitteen loppuun lisätään ”... saostuskaivokäsittelyä tehokkaammaksi jätevesiä koskevan lainsäädännön mukaisesti.”

(g) seuraavien päästöjen esiintyminen: i. puhdistamaton jätevesi, ja ii. puhdistamattomat hulevesien ylivuodot, jotka valuvat jäteveden keräilyjärjestelmistä tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluviin vesistöihin

Kansalliseksi tavoitteeksi vuonna 2008 asetettiin, että ”Puhdistamattomia yhdyskunta- tai teollisuusjätevesiä ei normaalitilanteissa pääse vesistöihin. Häiriötilanteet estetään ennalta ehkäisevillä toimenpiteillä ja vahinkotilanteisiin varaudutaan ennakolta riittävin toimin. Satunnaispäästöjen aiheuttama kuormitus otetaan huomioon jokaisen puhdistamon ympäristöluvassa ja niiden osuutta tarkastellaan valvontatoiminnassa arvioitaessa lupamääräysten täyttymistä”. Luonnoksen mukaan tavoite on toteutunut ja todetaan, että ”ympäristöluvissa satunnaiset ohitukset ja ylivuodot on huomioitu ja niistä saadaan hyvät arviot pumppausaikojen ja vesimäärämittausten kautta”. Lisäksi todetaan kuitenkin, että ”seurantadataa häiriötilanteista ei ole, mutta joitakin alueellisia selvityksiä on tehty”. MTK ihmettelee häiriötilanteiden seurantadatan puuttumista ja katsoo, että tietoa on jatkossa kerättävä nykyistä paremmin ja se tulee liittää osaksi tavoitetta g1).

g1)-tavoite sisältää kohdan ”häiriötilanteet estetään ennalta ehkäisevillä toimenpiteillä ja vahinkotilanteisiin varaudutaan ennakolta riittävin toimin”. Tämä on tärkeä tavoite, jonka yhteydessä tulee korostaa myös viestinnän tärkeyttä. Kaikista varotoimista huolimatta vahinkoja tapahtuu. Sen lisäksi, että viestitään nopeasti jätevesien päätyemisestä juomaveteen, on tärkeää viestiä nopeasti myös jäteveden päätyemisestä vesistöön. Suorien vesistövaikutusten lisäksi voi päästöllä olla laajemmalla alueella epäsuoria vaikutuksia. Vettä voidaan käyttää esim. kasteluun, jonka tarve yleistyneenä tulevaisuudessa. On tärkeää, että kastelu voidaan jätevedenkäsittelyn häiriötilanteissa lopettaa pikaisesti, jotta kasteltava kasvusto (ruoka, rehu) ei muutu käyttökelvottomaksi.

(h) jätevedenpuhdistamoista tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluviin vesistöihin johdettavien jätevesien laatu

Uusi h2-tavoite on: ”Lainsäädännössä määriteltyjen haitallisten aineiden osalta raja-arvoja ja ympäristölaatunormeja ei ylitetä. Yhdyskuntien jätevesien aiheuttamia hygieenisiä riskejä vähennetään, kun siihen on tarvetta. Uusien esiin tulevien mikropollutanttien (lääkejäämät, mikromuovit) aiheuttamia riskejä selvitetään ja tarvittaessa kehitetään menettelytapoja ja keinoja riskien vähentämiseksi ja ennalta ehkäisemiseksi kustannustehokkaasti. Vastaavasti kehitetään siirtymistä ravinteiden poistosta ravinteiden kierrätykseen.” MTK pitää tavoitetta erittäin tärkeänä. Ongelmana on, että lainsäädännössä on esitetty raja-arvoja vain pienelle osalle haitallisia aineita. Suurimmasta osasta aineita ei edes tiedetä, miten ne vaikuttavat ympäristössä ja mikä olisi sopiva pitoisuuden raja-arvo. Tiedon ollessa puutteellista MTK korostaa varovaisuusperiaatteen noudattamista.

(i) yhteisistä jätevesihuoltojärjestelmistä tai muista jätevesihuollon järjestelmistä tulevan jätelietteen poisjohtaminen tai uudelleenkäyttö ja kasteluun käytettävän jäteveden laatu, ottaen huomioon Maailman terveysjärjestön ja YK:n ympäristöohjelman suositukset jäteveden ja eritteiden turvallisesta käytöstä maataloudessa ja vesiviljelyssä

i1)-tavoite ”puhdistamolietteitä ei johdeta vesiin tai mereen eikä niitä sijoiteta kaatopaikoille vaan lietteet kerätään, käsitellään ja hyödynnetään lannoitevalmisteina tai polttamalla” on sinällään tärkeä ravinteiden kierrättämiseksi ja vesiympäristöön kohdistuvien haittojen minimoimiseksi. MTK korostaa kuitenkin, että lannoitteiksi käytettävien tuotteiden laadun on oltava sellainen, että ne eivät aiheuta maaperän pilaantumista eivätkä vaaranna laadukkaan ruuan ja rehun tuottamista. Puhdistamolietteen polttaminen ja ravinteiden erottaminen tuhkasta aiheuttaa kustannuksia, mutta tällöin ravinteet saadaan erikseen talteen ja niitä voidaan hyödyntää laajemmin lannoitevalmisteisiin tai muihin käyttötarkoituksiin.

Tavoitteessa i2) todetaan: ”Puhdistamolietteiden ravinteiden käyttökelpoisuutta parannetaan kehittämällä uusia käsittelymenetelmiä.” Puhdistamolietteestä peräisin olevien ravinteiden on oltava kasveille käyttökelpoisessa muodossa, jotta niitä ylipäättään kannattaa käyttää kasviraavinteina. Jos näin ei ole, on ravinteille mietittävä muita käyttökohteita.

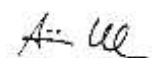
Tavoitteena i3) on ”Kierrätyspohjaisten lannoitevalmisteiden ominaisuuksiin liittyvää sääntelyä kohtuullistetaan vaarantamatta lannoitevalmisteiden turvallisuutta sekä ympäristönsuojelua”. Turhan sääntelyn vähentäminen on aina tarpeen, mutta onko ko. asiassa kohtuutonta sääntelyä. Puhdistamolietteiden sisältämiin haitta-aineisiin sisältyy niin paljon epävarmuutta, että varovaisuusperiaatteen noudattaminen on tarpeen, mikä edellyttää myös toimivaa sääntelyä.

i4)-tavoitteena on ”Käsitellyn yhdyskuntajäteveden terveys- ja ympäristöriskit tunnistetaan ja määritellään tunnistetuille riskeille tehokkaat hallintakeinot esimerkiksi veden kastelukäytön osalta”. MTK pitää asiaa tärkeänä, vaikka meillä ei toistaiseksi ole ollut tarvetta käsitellyn yhdyskuntajäteveden kastelukäyttöön. Mikäli kuivuusjaksot lisääntyvät, saattaa tällekin tulla tarvetta ja tällöin toimintamallin säädöksineen tulee olla selkeä.

Myös i5)-tavoite ”lannoitevalmisteiden mikrobiologinen laatu turvataan lainsäädännön, valvonnan ja tutkimuksen keinoin” on erittäin tärkeä turvallisen ruuan ja rehun tuottamiseksi.

Helsingissä 4. maaliskuuta 2019

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Airi Kulmala
Asiantuntija